

Invloed van jeugd op klimaatbeleid

Perspectieven, ervaringen, tips en aanbevelingen van jongeren

JEUGD ACTIEF IN ONDERZOEK EN BELEID

Invloed van jeugd op klimaatbeleid

Perspectieven, ervaringen, tips en
aanbevelingen van jongeren

Auteurs

Tynke Hof
Myrthe de Vree
Margriet van Wetering-Wiersma

In opdracht van

Save The Children Nederland

© Stichting Alexander
Amsterdam, januari, 2023

Inhoud

1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding en doel	6
1.2 Stichting Alexander	6
1.3 Vraagstelling	7
1.4 Leeswijzer	7
2 Onderzoeksopzet	8
2.1 Onderzoeksmethoden	8
2.2 Werving en respons	9
2.3 Uitvoering	10
3 Resultaten interviews	11
3.1 Beschrijving initiatieven	11
3.2 Motivatie en ervaringen van de jongeren	12
3.3 Initiatieven: doelgroepen en betrokken partijen	14
3.4 Samenwerking	18
3.5 Invloed uitoefenen	21
3.6 Waar is hulp gewenst?	25
4 Verslag reviewmiddag	28
5 Conclusies	35
5.1 Observaties onderzoekers	38
5.2 TYPE Typology	39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Klimaatverandering, of zoals velen erover praten: de klimaatcrisis, is een zeer actueel thema, vooral en juist ook onder jongeren. Veel jongeren maken zich zorgen, het gaat over hun toekomst. Een deel van deze jongeren zet deze zorgen om in actie, zij zetten zich via een organisatie (initiatief/werkgroep project) in om invloed uit te oefenen op het Nederlandse klimaat(beleid).

Save the Children is actief in het publieke debat over de klimaatcrisis, waarin zij zich sterk maakt voor het kinderrechtenperspectief. Eén van de belangrijkste prioriteiten hierin is het ondersteunen en versterken van de stem en invloed van kinderen en jongeren zelf. Save the Children Nederland heeft geobserveerd dat participatie in het klimaatbeleid specifiek soms nog barrières heeft voor jongeren (te denken valt aan: leeftijd voor deelname, organisatorische aspecten, deelname voelt meer symbolisch dan daadwerkelijke invloed)

In opdracht van Save the Children heeft Stichting Alexander onderzoek gedaan om inzicht te geven hoe het ervoor staat met de inspraak en invloed van jongeren op het klimaat(beleid). Welke initiatieven zijn er? Hoe ervaren jongeren hun invloed op het klimaat(beleid) op dit moment? Wat gaat er goed en welke verbeterpunten zien zij?

Voor dit onderzoek is de invalshoek 'invloed van jeugd op klimaatbeleid'. Een aanvullend perspectief op participatie is om te kijken naar de mate van 'empowerment die jeugd ervaart' bij het zich actief inzetten voor klimaatbeleid. Een model om daarover iets te kunnen zeggen, is het TYPE pyramide model. In het laatste hoofdstuk wordt hieraan een paragraaf gewijd.

In dit rapport brengen wij de perspectieven, meningen, wensen en adviezen naar voren van jongeren die zich inzetten voor klimaat(beleid) in Nederland. Met de uitkomsten van dit onderzoek kunnen de partijen die zich bezig houden met klimaat(beleid) – zoals Save the Children – vervolgens aan de slag.

1.2 Stichting Alexander

Stichting Alexander is een niet-commercieel landelijk instituut voor jeugdparticipatie en participatief jeugdonderzoek. Samen met kinderen, jongeren (en hun ouders), professionals en bestuurders realiseren we zinvolle en duurzame invloed van jeugd in onderzoek, beleid en praktijk.

Met bijna dertig jaar ervaring in alle leefdomeinen van jongeren, van zorg tot onderwijs, van gezondheid tot cultuur en van wonen tot werken, is Stichting Alexander in staat participatie op een hoger plan te brengen en duurzaam te verankeren. De kennis en expertise van Stichting Alexander worden uitgedragen via coaching, training, colleges, workshops en publicaties. Wij werken voor uiteenlopende opdrachtgevers binnen de sectoren welzijn, zorg, onderwijs, gezondheid, arbeid en kunst/cultuur. Voor meer informatie over onze werkzaamheden, verwijzen we graag naar onze website (www.st-alexander.nl).

1.3 Vraagstelling

In samenspraak met de opdrachtgever is een onderzoeksvraag opgesteld met een aantal deelvragen.

Hoofdvraag:

(1) Welke initiatieven zijn er waarin jeugd participeert in Nederlands klimaatbeleid, (2) en wat hebben deze jongeren(organisaties) nodig om meer invloed te krijgen?

Deelvragen

1.a Hoe zien de initiatieven eruit? Wat zijn hun doelen en hun acties/activiteiten, en hoe ziet de structuur van de initiatieven eruit?

1.b. Wat motiveert de jongeren om zich in te zetten voor het klimaat en hoe ervaren zij hun betrokkenheid bij de initiatieven?

1.c. Op welke doelgroep richten de initiatieven zich en wie zijn er betrokken?

1.d Hoe verhouden de initiatieven zich tot elkaar en in welke mate wordt er samengewerkt? Welke knelpunten en succesfactoren komen de jongeren tegen in de samenwerking.

2.a Hoe ervaren de jongeren momenteel de invloed die zij met hun initiatief kunnen uitoefenen op het klimaatbeleid?

2.b Welke knelpunten en succesfactoren komen de jongeren tegen in het uitoefenen van invloed op het klimaatbeleid?

2.e Waar kunnen de initiatieven hulp bij gebruiken?

1.4 Leeswijzer

Allereerst wordt in hoofdstuk twee de onderzoeksopzet en de uitvoering van het onderzoek toegelicht. In hoofdstuk drie worden de resultaten uit de interviews besproken, deze zijn gecategoriseerd in een aantal sub thema's welke ingaan op: Hoe ervaren jongeren die zich actief inzetten voor klimaat hun invloed hierop? Wat gaat er al goed? Wat kan er nog beter? Hoofdstuk vier bevat een verslag van de reviewmiddag, waar jongeren zelf de uitkomsten van de interviews interpreterden en adviezen en tips gaven ter verbetering van jeugdparticipatie in klimaatbeleid. Het rapport besluit met een slotbeschouwing in hoofdstuk vijf van alle opgehaald resultaten.

2 Onderzoekopzet

In dit hoofdstuk wordt toegelicht welke methoden zijn gebruikt in dit onderzoek, wie de doelgroep is, wie de respondenten zijn en hoe deze zijn geworven. Vervolgens wordt uiteengezet hoe de uitvoering van het onderzoek is verlopen.

2.1 Onderzoeksmethoden

Diepte interviews

De doelstellingen van dit onderzoek kunnen het beste beantwoord worden middels een kwalitatief onderzoek waarbij jongeren en jongvolwassenen worden geraadpleegd. Om deze kwalitatieve data op te halen is er in dit onderzoek gekozen voor het houden van diepte interviews met 14 jongeren. De interviews konden worden gehouden met één of meerdere jongeren en duurden ongeveer 60 minuten. Bij de interviews waren twee onderzoekers aanwezig. De jongeren hadden de keuze of zij online (via Microsoft Teams) of fysiek aan het interview wilden deelnemen. Er is daarnaast ook gesproken met 1 professional uit het onderwijs veld.

Voor de diepte interviews is een interviewleidraad opgesteld met thema's, startvragen en enkele doorvragen, op basis van de hoofd- en deelvragen (zie 1.2). Tijdens de interviews is veel ruimte gelaten voor de jongeren om de relevante thema's aan te geven, binnen de scope van de hoofdvraag.

Oriënterende deskresearch

De resultaten en conclusies in deze rapportage zijn enkel gebaseerd op de diepte interviews. Bij de start van het onderzoek is er ter oriëntatie voor gekozen een beknopte deskresearch te doen om meer inzicht te krijgen in bestaande organisaties en initiatieven van/voor jongeren in het klimaatbeleid in Nederland, ter bate van de werving van de respondenten. Daarvoor is onder meer een online-vragenlijst verspreid. Deze vragenlijst bevat grotendeels dezelfde onderwerpen als de interviewleidraad voor de diepteinterviews. De vragenlijst is verspreid via algemene contactgegevens op websites van initiatieven die zich bezig houden met klimaat, alsook door deze direct naar contacten uit het netwerk van Save the Children en Stichting Alexander te sturen. De antwoorden op deze vragenlijst zijn voor dit onderzoek gebruikt om de interviewleidraad te verbeteren en om in contact te komen met jongeren om deel te nemen aan de interviews. De antwoorden op de online-vragenlijsten zijn niet opgenomen in deze rapportage. De resultaten en conclusies in deze rapportage zijn gebaseerd op de diepte interviews en de analysebijeenkomst.

Analysebijeenkomst met stakeholders

De resultaten zijn samen met respondenten en de opdrachtgever tijdens een analysebijeenkomst verder besproken en geïnterpreteerd (Reviewmiddag). Stichting Alexander presenteerde hier een tussenanalyse op basis van de interviews en de deelnemers zijn in verschillende werkvormen met elkaar in gesprek gegaan. Dit leverde de mogelijkheid om samen richting te geven aan de strategie om de uitkomsten daadwerkelijk te gebruiken en de praktijk te verbeteren. De bijeenkomst is met name bedoeld geweest voor jongeren. Er sloot daarnaast ook een professional (tevens respondent) uit het onderwijs aan en een aantal professionals van Save the Children. In hoofdstuk vier staan de resultaten van deze middag beschreven.

2.2 Werving en respons

Doelgroep

De doelgroep van dit onderzoek bestaat uit jongeren en jongvolwassenen (richtlijn: 12 t/m 30 jaar oud) uit heel Nederland die zich binnen een initiatief inzetten om invloed te hebben op klimaatbeleid. Er zijn geen criteria opgesteld over hoe actief de jongeren zich inzetten of hoelang zij zich al inzetten. De thematiek rondom klimaat is veelomvattend, hoewel wij beseffen dat er een grote samenhang is tussen de onderwerpen is er in dit onderzoek gekozen om ons vooral te richten op het thema klimaat (opwarming van de aarde en duurzaamheid) en minder op milieu en natuur (kwaliteit van water, lucht en grond).

Er is in dit onderzoek niet gestreefd naar een representatieve afspiegeling van de totale doelgroep, zoals bij kwantitatief onderzoek. Wel is aandacht besteed aan diversiteit tussen de respondenten op bepaalde punten. Zo is gestreefd naar het bereiken van jongeren van grote en juist kleine initiatieven. Er is gelet op dat de jongeren niet allemaal uit de Randstad komen maar meer verspreid over het land wonen. Daarnaast is er extra ingezet op het spreken van ook een aantal jongere jongeren (16-).

Werving

Voor de werving van dit onderzoek is gebruik gemaakt van een aantal routes. Zo konden jongeren en jongvolwassenen in de verkennende online-vragenlijst aangeven of zij mee wilden doen aan een diepte interview voor dit onderzoek. Ook is er gebruik gemaakt van de sneeuwbal methode. Verder heeft een internet search en contacten via bijvoorbeeld Save the Children en Stichting Alexander geholpen bij de werving voor de diepte interviews. Er is daarbij een flyer ingezet die via directe contacten, social media en LinkedIn is gedeeld. Het viel op dat er in eerste instantie voornamelijk aanmeldingen kwamen van jongvolwassenen en minder van (jongere) jongeren. Vervolgens is het middels een sneeuwbal methode gelukt ook een aantal (jongere) jongeren te betrekken.

Er is bij de werving vooral gezocht op jongerenorganisaties. Organisaties die zich niet of minder profileren als jongerenorganisatie zijn hierdoor minder vertegenwoordigd. Er is gepoogd spreiding over het land te bereiken.

Respondenten

Aan de diepte interviews van dit onderzoek hebben 14 jongeren en jongvolwassenen meegedaan van 13 t/m 26 en één professional/volwassene. Van de respondenten is 5 man, 9 vrouw en 1 non-binair. Met het merendeel is het interview online gehouden. Deelnemers komen uit verschillende regio's in Nederland. Waar sommige jongeren structureel betrokken zijn bij de initiatieven, hebben andere jongeren slechts deelgenomen aan een enkele activiteit, zoals een demonstratie. Weer andere jongeren zijn betrokken bij meerdere initiatieven. Respondenten zijn van tevoren geïnformeerd over anonimiteit, opslag van data en transcripties.

2.3 Uitvoering

Dit onderzoek is onder te verdelen in 3 fasen:

- **Fase 1: voorbereiding onderzoekers.** Jongeren en organisaties die met jongeren samenwerken in het thema klimaat(beleid) zijn benaderd met een online-vragenlijst. Door middel van deze (survey monkey) vragenlijst hebben de onderzoekers van Stichting Alexander meer inzicht gekregen in bestaande initiatieven, relevante achtergrond informatie, doel en doelstelling van verschillende organisaties. Deze fase is vooral bedoeld geweest voor het opstarten van het kwalitatieve onderzoek door de onderzoekers.
- **Fase 2: diepte interviews.** Door open en in geruime tijd met de doelgroep in gesprek te gaan, en hen aan het woord te laten over hun eigen motivaties en percepties, maar ook die van andere jongeren en jongvolwassenen om hen heen, kan worden achterhaald welke meningen, perspectieven en ideeën jongeren en jongvolwassenen hebben op hun invloed op klimaat(beleid). Er is voor gekozen 14 jongeren (en 1 professional) te interviewen. Een belangrijk kenmerk van diepte interviews is dat jongeren geruime tijd hebben om hun ervaringen te delen en er ruimte is voor open gesprek.
De interviews zijn letterlijk uitgewerkt en vervolgens zijn de uitkomsten middels een deductieve analyse onder verschillende thema's onderverdeeld zoals: algemene info organisatie, samenwerking, hulp etc.
- **Fase 3: resultaten duiden met de doelgroep.** Om aan te sluiten bij de leefwereld van de doelgroep is daarnaast gekozen om de doelgroep te betrekken bij de interpretatie van de resultaten en het formuleren van conclusies en aanbevelingen. De uitkomsten van de interviews worden in een analysebijeenkomst ("reviewmiddag") in gezamenlijkheid met jongeren en professionals verder verdiept; wat betekenen deze resultaten, waar moet iets mee gedaan worden, wat is daarvoor nodig etc. De uitkomsten worden allen meegenomen in deze rapportage.

3 Resultaten interviews

In dit hoofdstuk staan de resultaten van de interviews. Er is voor gekozen de initiatieven (ofwel: organisaties), niet bij naam te benoemen in deze rapportage. Dit is om de respondenten zoveel mogelijk ruimte te geven om zowel de successen en fijne kanten van hun inzet te benoemen, als ook de lastige kanten te kunnen inbrengen. De respondenten spreken dan ook niet namens hun initiatief, maar op persoonlijke titel.

In 3.1 wordt een globale beschrijving gegeven van de initiatieven waarbij de gesproken jongeren betrokken zijn. In 3.2 staat omschreven wat de jongeren motiveert om zich in te zetten binnen het initiatief en hoe zij het ervaren om zich hiervoor in te zetten. In de paragrafen 3.3 en 3.4 wordt (respectievelijk) toegelicht wat volgens de jongeren de doelgroep en het bereik is van de initiatieven en hoe de samenwerkingen tussen de initiatieven eruit ziet volgens de jongeren. Beide paragrafen sluiten af met tips en aanbevelingen met betrekking tot de onderwerpen. Paragraaf 3.5 laat zien hoe de jongeren de invloed ervaren die zij al dan niet hebben op het klimaatbeleid. Ook deze paragraaf eindigt met tips en aanbevelingen. De laatste paragraaf geeft weer waar de initiatieven volgens de jongeren nog hulp kunnen gebruiken, om de invloed van jongeren op klimaatbeleid te vergroten

3.1 Beschrijving initiatieven

De jongeren die hebben deelgenomen aan de interviews zijn betrokken bij zeer uiteenlopende initiatieven waarbij jongeren zich inzetten voor klimaat. Alle jongereninitiatieven zijn gevestigd in Nederland waarvan sommige initiatieven ook internationaal zijn vertegenwoordigd. De meeste initiatieven zijn landelijk actief, maar ook enkele zijn actief op provinciaal of gemeentelijk niveau of nog lokaler op een school. Enkele organisaties hebben samenwerkingen op internationaal niveau en willen op deze manier ook op internationaal niveau invloed uitoefenen. Veel organisaties hebben niet één locatie, maar hebben leden en organisatoren verspreid over het hele land. De grootte van de initiatieven loopt uiteen van 5 leden tot aan 100+ leden.

Qua organisatiestructuur is er ook veel variatie tussen de initiatieven. Er zijn organisaties die heel dynamisch zijn, zonder vastgelegde rollen en taken, andere zijn juist wel centraal bestuurd met bijvoorbeeld een landelijk bestuur en daaronder weer lokale coördinatoren. Andersom zie je ook initiatieven die enkel bestaan uit verschillende lokale groepen. Weer andere zijn lid van een overkoepelende Europese organisatie. Veel initiatieven bestaan uit verschillende commissies, werkgroepen of teams die zich richten op het organiseren van activiteiten of zich verdiepen in een specifiek onderwerp. De groepen ontstaan soms spontaan door interesses, talenten van de jongeren of door actuele thema's of evenementen. Bij andere

organisaties is vooraf vastgelegd op welke onderwerpen er een groep actief is. Bij sommige, vaak kleinere initiatieven, is er sprake van één duidelijk kernteam die de activiteiten van het initiatief bepaald. Er zijn ook initiatieven waarbij de jongeren aangeven dat er geen structuur aanwezig is: *“De structuur is dat er geen structuur is. Het is chaos, maar daardoor werkt het eigenlijk ook wel heel goed.”* Tot slot zijn er ook enkele initiatieven die nog zoekende zijn naar een goede structuur. Ondersteuning ontvangen initiatieven vanuit de overkoepelende organisatie, samenwerkingsorganisaties, bedrijven, privé donaties, de gemeente, provincie of subsidie vanuit ministeries.

Hoewel alle organisaties als hoger doel hebben om de klimaatverandering tegen te gaan, verschillen de initiatieven van elkaar in hun focus en activiteiten. Voorbeelden van onderwerpen waar de initiatieven zich op richten zijn: meer/beter onderwijs over klimaatverandering en duurzaamheid, onderwijsinstellingen verduurzamen, klimaatrechtvaardigheid, klimaatadaptatie, klimaatbewustzijn van burger, bedrijven en overheid, biodiversiteit, energie transitie, het creëren van een brug tussen de politiek en de jongeren. De acties en activiteiten die worden georganiseerd door de initiatieven variëren van actie voeren zoals stakingen en demonstraties/protesten, afval rapen en wandel- en fietsacties, tot het geven van trainingen en lezingen, het maken en uitvoeren van lespakketten en het schrijven van een actieagenda. Dit is vooraf afhankelijk van het doel van de organisatie. Hierin zie je onderscheid tussen algemene en specifieke doelen die jongeren noemen. Algemene doelen zijn bijvoorbeeld: aandacht vragen en bewustzijn creëren voor klimaatverandering of zorgen dat de stem van de jongeren wordt meegenomen in klimaatbeleid. Enkele specifieke doelen die worden genoemd zijn: zo snel mogelijk CO2 vrij zijn, de school verduurzamen of onder de 1,5 graden klimaatopwarming blijven.

3.2 Motivatie en ervaringen van de jongeren

Wat motiveert jongeren om zich in te zetten voor het klimaat?

De grootste motivatie voor de jongeren om zich in te zetten voor het klimaat is dat zij zich grote zorgen maken rondom het klimaat. Jongeren horen en lezen veel over effecten van de klimaatverandering en spreken zelf vooral van een klimaatcrisis. Ze noemen de schade door klimaatverandering op verschillende plekken in de wereld. Daarnaast benoemen ze ook zorgen over de algehele toekomst voor mens en natuur.

“Mijn drive om betrokken te zijn, is dat ik echt zie dat het gewoon echt misgaat.”

“Het is niet goed wat er nu gebeurt op aarde, dat het warmer wordt en dat de zeespiegel stijgt. Ik denk dat er straks ook nooit meer sneeuw is in Nederland en dat vind ik ook heel jammer en daarom wil ik wel een soort van mijn stem laten horen.”

Daarbij hebben veel jongeren ook de **frustratie** dat er naar hun idee niet genoeg wordt gedaan tegen de klimaatverandering. De ernst van de situatie wordt volgens hen niet (genoeg) ingezien door burgers, de overheid en bedrijven.

“Ik merk aan mezelf dat ik gewoon heel geïrriteerd wordt over het feit dat er gewoon niet genoeg gebeurt, wereldwijd niet, en dat landen elkaar aankijken dat ze in een soort gevangenendilemma afwachten wat de ander gaat doen omdat ze anders minder economische groei gaan boeken.”

De jongeren geven aan dat ze zich ook **verantwoordelijk voelen** om iets te doen. Ze voelen dat ze de klimaat problematiek niet meer door kunnen schuiven naar een andere generatie, zoals dit volgens hen met eerdere generaties wel is gebeurd.

“Je moet je ook wel als jongeren er mee bezig houden...dat is jouw toekomst; je moet daarin investeren je kan dat niet zomaar aan andere mensen overlaten, van zoek het uit. Het is gewoon een bepaalde verantwoordelijkheid die je voelt...”

Naast de zorgen, frustraties en het verantwoordelijkheidsgevoel vertellen jongeren ook dat ze het **gewoon leuk** vinden om zichzelf binnen de initiatieven contacten te leggen met mensen die dezelfde passie en interesse hebben voor duurzaamheid en klimaat.

“Ik vind het ook gewoon heel erg leuk om dan jezelf te omringen met mensen die ook gewoon het standaard vinden om vegetarisch te eten, en die ook graag de fiets pakken in plaats van de auto, weet je.”

Tot slot zien jongeren in hun betrokkenheid bij de initiatieven ook **kansen voor zelfontwikkeling**. Jongeren zeggen veel te leren over hoe de politieke wereld en media in elkaar steekt. Verder wordt genoemd dat actief zijn binnen een commissie of het bestuur goed staat op je CV.

Hoe ervaren jongeren hun betrokkenheid bij de initiatieven?

Zoals hiervoor al werd genoemd vinden jongeren het **leuk** om bij de initiatieven betrokken te zijn. Ze kunnen zich inzetten voor iets waar ze passie voor hebben, leren er veel van en hebben de kans om nieuwe vrienden te maken.

“Eigenlijk is het ook gewoon heel erg gezellig nu in deze organisatie. Ik heb hier ook heel veel nieuwe vrienden gemaakt.”

Anderzijds geven jongeren ook aan gevoelens van **stress** te ervaren. Actief zijn binnen de initiatieven kost tijd en jongeren geven aan ook heel druk te zijn met school en bijbaantjes.

“Er zijn wel vrienden van mij die zijn wat langer actief dus die zijn ook bij meer werkgroepen betrokken. Alleen die...op een gegeven moment zijn zij wel een beetje burned-out geraakt omdat ze daar veel mee bezig waren en met school en met een bijbaan en dat het een beetje veel wordt.”

Daarnaast ervaren jongeren stress door een **sterk verantwoordelijkheidsgevoel** voor de toekomst van de aarde is. Ze hebben het over de schuldgevoelens die ze zouden ervaren als zij zich niet zouden inzetten voor het klimaat. Ondanks dat bezig zijn met dit onderwerp bij jongeren zorgt voor stress, geven jongeren ook aan het fijn te vinden dat ze via het jongereninitiatief wel iets kunnen doen met hun zorgen.

“Het is wel heel stressvol want je ziet de aarde naar de klote gaan en je merkt dat je in je eentje er te weinig aan kan doen, maar het is wel hoopvol dat je er bij organisaties als [naam initiatief] mensen om je hebt die hetzelfde zien dat je toch een bepaalde community gevoel kan creëren.”

Ook ervaren jongeren stress door de manier waarop zij soms worden benaderd om te participeren. Verteld wordt dat van jongeren vaak wordt verwacht dat zij een **unieke frisse blik** zullen leveren, dit legt een gevoel van stress en druk op ze.

“Als je als jongeren te horen krijgt van ‘kom jij maar even een bijdragen leveren’ dan is dat echt heel stressvol. En ik bedoel uiteindelijk zijn er al heel veel mensen van onze generatie compleet overstressed en als je dan ook nog eens dit soort vragen krijgt dan wordt het alleen maar erger.”

De jongeren die zich voor de initiatieven inzetten merken soms ook dat ze **door ouderen niet altijd worden begrepen of dat ouderen geen begrip voor ze hebben**. In de interviews wordt er gesproken over een generatiekloof. Er lijkt hier een kloof te bestaan op het gebied van kennis, opvattingen en belevingswereld.

“Nou wat ik vooral heel erg merk, bijvoorbeeld als ik dan ook met wat oudere mensen spreek, dat er een kloof zit dus tussen bepaalde opvattingen die er vroeger waren en die, ja, zoals ik bijvoorbeeld nu heb. En dat er niet begrip voor is bij die partijen.

Zo geven sommige jongeren aan dat er een **verkeerd beeld van protesterende jongeren** lijkt te heersen.

“Verwende jongeren die niks anders te doen hebben en daarna het Malieveld volgooien, dat is gewoon een beeld dat bij een bepaalde groep van Nederland is.”

Tegelijk wordt er ook **benadrukt hoe jongere generaties en ouderen veel van elkaar kunnen leren**.

“Zij hebben gewoon veel meer ervaring, want ze zijn een ouderorganisatie. Wij zijn ook best nieuw dus daar kunnen we ook veel van hun leren. Zij ook weer van ons, want wij zijn jongeren...een nieuw perspectief, dat soort dingen.”

3.3 Initiatieven: doelgroepen en betrokken partijen

Waar sommige initiatieven alleen voor jongeren zijn, verwelkomen andere initiatieven alle leeftijden. Er is dus een onderscheid tussen jongerenorganisaties en multigenerationele organisaties onder de betrokken initiatieven. Over het algemeen, noemen jongeren dat de organisaties op zoek zijn naar een zo divers mogelijk publiek om zo de stem van alle Nederlandse jongeren of Nederlanders het beste te vertegenwoordigen. Echter blijkt in de praktijk toch een bepaalde doelgroep het meest vertegenwoordigd binnen de initiatieven: hoogopgeleid, wit, wonend rondom de Randstad en qua leeftijd eerder jonge professional dan tiener. Jongeren spreken over **‘een bubbel’** waarin de jongeren zitten die met klimaat bezig zijn. Mogelijke verklaringen die worden gegeven waarom vooral deze doelgroep betrokken is:

Beïnvloeding vanuit de **sociale omgeving**: jongeren raken vaak geïnteresseerd via hun vrienden, familie of hun studie. Leden werven uit gemak vaak in hun eigen netwerk en jongeren die (universitaire) studies volgen rondom klimaat en duurzaamheid komen er dagelijks veel meer mee in aanraking. Volgens één van jongeren speelt klimaatparticipatie minder buiten de Randstad. Jongeren die hier wonen groeien er minder mee op, wat de stap groter maakt om actief te worden in een landelijke organisatie. Ook wordt genoemd dat jongeren waarvan ouders geen vertrouwen hebben in de politiek lastiger te bereiken zijn.

“Jij groeit op in een omgeving die ver afstaat van de politiek, dan is de kans groot dat je dat zelf ook hebt.”

“Wij [studenten bos en natuurbeheer] leren heel erg wat voor impact het heeft op het milieu. Ik snap wel andere vriendinnen die doen niet zo’n studie, ik vind het ook logisch dat het daar minder speelt.”

Er lijken ook **rolmodellen** te missen voor ondervertegenwoordigde groepen binnen de initiatieven. Waardoor bepaalde groepen zich niet aangetrokken voelen om lid te worden bij de initiatieven. Een voorbeeld hiervan is het aandeel mbo-studenten die betrokken zijn bij de initiatieven. Ze zijn jonger; het speelt minder onder hen; *“verliest ze als ze het werkveld in gaan”* want dan zijn ze gewoon te druk en ze bevinden zich niet in de kringen/netwerk van andere leden (die zijn voornamelijk/uitsluitend universitair). Hierdoor ontstaan er ook geen rolmodellen om mbo-studenten aan te trekken.

Jongeren noemen ook dat bepaalde groepen niet worden aangetrokken doordat er sprake is van een **taalbarrière**. Zo wordt er binnen de organisatie veel in beleidstaal gesproken en gewerkt, wat ontoegankelijk is voor niet-universitaire jongeren.

“Tijdens mijn bestuursjaar bij [naam initiatief] hadden we de eerste mbo’er die als vrijwilliger kwam en die heeft ook gezegd “ik vind het verschrikkelijk; ik wil echt wat voor het klimaat doen, maar ik voel me hier helemaal niet welkom”. Komt omdat er heel erg wordt gecommuniceerd op een manier die ze gewend zijn uit hun universitaire studie, maar als jij als mbo’er klimaat gewoon belangrijk vindt is het heel moeilijk omdat je als het ware de taal niet spreekt, want hun gaan er heel snel door hen en je kan niet zeggen bij elke zin “leg dit even uit”.”

“Ik vind het problematisch dat bij [naam initiatief], heel veel dingen die we schrijven, dat die heel moeilijk worden beschreven. Dat die niet in B1 niveau zijn beschreven.”

Over de ondervertegenwoordiging van **jongere jongeren** in de klimaatbeweging, geven jongeren de volgende verklaringen: zij mogen niet van ouders (reizen alleen), en te hoog niveau van denken (beleidstaal) dit kan je nog niet op de middelbare school, het is intimiderend om tegenover politici te zitten en mee te denken over zo'n zwaar onderwerp als de klimaatcrisis.

Er heerst ook **positiviteit** onder de geïnterviewden; opgemerkt wordt dat er al flinke stappen zijn gemaakt in bewustwording in alle lagen van de samenleving. Veel jongeren hebben vertrouwen dat we uiteindelijk ook de ondervertegenwoordigde groepen mee krijgen. Verschillende organisaties proberen dan ook om inclusief te werven/leden aan te trekken.

"[naam initiatief] probeert de laatste jaren heel erg te focussen op de verbreding qua diversiteit in de groep, omdat we ook merken als het gaat over inclusiviteit...dat er te weinig kennis is om ook intern te handelen."

"Momenteel is het eigenlijk best wel...nog vooral wit, maar we zijn er wel mee bezig om het meer divers te creëren."

Tips en aanbevelingen van de jongeren

- **Extra stappen zetten in het werven** buiten je de eigen kring (bijv. mbo-studenten) en zorgen dat zij **binnenboord blijven**, zij kunnen een brug zijn in het bereiken van een bredere doelgroep. De jongeren geven aan dat hiervoor meer kennis over de verschillende doelgroepen nodig is. Een manier om deze **brug te bouwen** kan zijn het zoeken naar gezamenlijke interesses en van hier uit een dialoog te starten. Jongerenorganisaties kunnen zich bijvoorbeeld inzetten om de jongeren die geen verbinding of vertrouwen in politiek hebben te bereiken. Mensen laten spreken met anderen die buiten hun bubbel zitten geeft de mogelijkheid tot het horen van een ander perspectief en het besef dat er verschillende ideeën bestaan. Wellicht leidt het tot meer begrip voor elkaar en misschien gaan sommige zelf anders denken.

"Ik denk dat je juist als jongerenorganisatie heel erg een rol hebt...te zorgen dat de jongeren die nu daar opgroeien in die wijken, dat zij juist de verbinding krijgen met de politiek."

"Dat je met mensen een gesprek hebt die buiten jouw bubbel zitten, zodat je ook veel van elkaar kan leren, dus bijvoorbeeld iemand die heel erg linksgeoriënteerd is, versus iemand die heel erg rechts georiënteerd is, iemand die een compleet andere religie heeft dan jij, dat zou wel kunnen werken, denk ik, op dit soort thema's."

- Lidmaatschap van de initiatieven **laagdrempeliger** maken zodat jongeren die erg druk zijn alsnog hun stem kunnen geven. Een voorbeeld hiervan is het aanbieden van **flexibele participatiemogelijkheden** die passen bij verschillende doelgroepen.
- Uit de interviews blijkt ook dat **de randvoorwaarden voor participatie** belangrijk zijn: vergoeding, begeleiding, toegang, meer in de regio, serieus genomen worden.
- Laagdrempeligheid kun je ook creëren door **teksten en taalgebruik** toegankelijker en inclusiever te maken.

"De vertaalslag die je moet maken naar de rest van de samenleving dat is waar de grootste uitdaging ligt."

- Voor het aantrekken van jongere jongeren is het belangrijk om acties en activiteiten rondom klimaatbeleid **leuk, concreter en minder zwaar te maken**. Bijvoorbeeld dingen kleiner maken zodat jongeren acties in hun directe leefomgeving kunnen gaan ondernemen. Een voorbeeld van hoe je een concrete actie kan koppelen aan duurzaamheid is om SDG's (sustainable development goals) op de volgende manier aan kinderen uit te leggen:

“...met dat afval rapen draag je ook als burger een stukje bij aan die SDG’s, want er zijn dus heel veel organisaties die zich daar mee bezig houden om de wereld een stukje beter te maken maar ook jij kan dat doen.”

“Het moet laagdrempelig, niet te zwaar, en actief zijn. Dat zijn wel de woorden die omschrijven wat werkt voor kinderen.”

- Tot slot liggen er veel kansen in het **onderwijs** volgens de jongeren die we spreken. Via het onderwijs kunnen tenslotte **alle doelgroepen worden bereikt**, ook degene die nu momenteel ondervetegenwoordigd zijn in de jongeren klimaatbeweging. Hierbij wordt nadruk gelegd op **het belang dat bewustwording al op scholen plaatsvindt**. Wanneer in het onderwijs klimaat bespreekbaar wordt gemaakt, leren jongeren op jonge leeftijd over het onderwerp na te denken en hun eigen mening erover te vormen. Een voorbeeld van een geïnterviewde illustreert hoe groot de rol van school hierin kan zijn, zij vertelt over haar school waar ze de ruimte kreeg om zich te verdiepen in klimaat:

“Waarschijnlijk als ik op een reguliere, traditionele school had gezeten, was dit ook überhaupt niet mogelijk. Waarschijnlijk had ik dit [het klimaat] wel veel minder belangrijk gevonden, omdat ik er gewoon niet mee in aanraking was gekomen. Maar ik ben wel heel blij, mijn school geeft me zo van wel echt de vrijheid om echt mee aan de slag te gaan.”

Daarnaast kan het onderwijs een manier zijn om **jongeren de benodigde informatie over het klimaat te verschaffen, op een passende manier**. Zo is het bijvoorbeeld van belang voor het meekrijgen van praktisch opgeleiden (mbo-studenten) in de klimaatbeweging, om op school al op een praktische manier met klimaat aan de gang te gaan. Daarnaast liggen er kansen in het onderwijs om, via de jongeren, de ouders thuis bereiken.

“Je moet juist heel erg gaan kijken naar ‘goh wat merk je dan wel in het leven?’ zodat je gaat kijken naar hoe kan ik dit linken aan wat jij gewoon dagelijks ervaart, dus echt meer aansluiten bij de leefwereld van verschillende jongeren.”

Om deze kansen in het onderwijs te kunnen benutten zijn er wel veranderingen nodig in het onderwijs, aldus een professional (uit het onderwijs) die ook in dit onderzoek werd geraadpleegd. Er is **te weinig ruimte in het huidige onderwijssysteem voor passend klimaat onderwijs**, dit heeft te maken met het verouderde curriculum. Door het curriculum aan te passen kan er meer worden ingespeeld op duurzame studies die er vroeger, ten tijde van de ontwikkeling van het huidige curriculum, nog niet waren.

“Is ook nog eens dat heel veel vervolgoopleidingen erop aansluiten. Zijn nu allemaal studies die er een aantal jaar geleden nog niet waren, daar moet je ook leerlingen voor voorbereiden. Je moet ze voorbereiden op arbeidsmarkt, op die studies en dat gebeurt veel te weinig.”

3.4 Samenwerking

Er zijn verschillende manieren waarop de jongereninitiatieven samenwerken met andere organisaties. Sommige initiatieven werken veel samen met andere jongerenorganisaties, andere juist meer met internationale organisaties of overkoepelende organisaties. Er zijn ook initiatieven die een nauwe samenwerking met het ministerie hebben of samenwerken met bedrijven. **De aard van deze samenwerking verschilt ook van elkaar.** Samenwerkingen tussen jongerenorganisaties uit zich vaak in het samen organiseren van evenementen en activiteiten en het deelnemen aan elkaars campagnes.

“Met [...] werken we samen als het gaat om hoe kunnen we zorgen dat we samen goede acties kunnen opzetten.”

Daarnaast wordt er vaak ook gebruik gemaakt van elkaars netwerk (promotie), specialiteiten (lezingen en trainingen) en soms ook elkaars middelen (sponsoring). De samenwerking werkt vaak als een wisselwerking.

“Ja, dus je hebt een paar met wie je eigenlijk heel veel samen doet en dat is dan vooral echt dingen samen organiseren. Elkaar helpen. Bijvoorbeeld dat mensen ons geld geven en dat wij ook daar iets voor terug doen.”

“Laten we onze krachten bundelen; jullie halen mening van jongeren op, wij ook, hoe kunnen we elkaar aanvullen?”

Jongerenorganisaties maken zich ook vaak **samen sterk voor een doel**. Zo bundelen ze bijvoorbeeld hun krachten samen om een blok te kunnen vormen vanuit de jongeren. Door samen de jongerenstem te vertegenwoordigen staan ze sterker tegenover de andere partijen.

“Naar de Tweede Kamerverkiezingen wilden we heel graag met [...] en de [...] een blok vormen vanuit de jongeren, want wij dachten dat is nodig. Toen dachten we oké, dan moeten we ook een soort van eindpunt van klimaat inzetten. Dus wat is nou ons heilige klimaatdoel? Dus vanaf welk punt gaan we tellen in de media en vanaf welk punt zijn we tevreden? We hebben samen een politiek manifest geschreven, een plan waarin we gewoon concreet hebben gezegd: dit zijn de afspraken die wij minimaal in het regeerakkoord willen hebben.”

Er bestaan ook **grote overkoepelende samenwerkingsverbanden** waar verschillende jongerenorganisaties aan mee werken. Een voorbeeld hiervan is de gezamenlijke klimaatbeweging:

“Je hebt dus de gezamenlijke klimaatbeweging en daar zitten een beetje elke klimaatgroep in. Ja in principe is dat gewoon een appgroep en die komt een keer in de maand ofzo bij elkaar. Je helpt elkaar met alles, organiseren van acties samen.”

Bij overkoepelende, internationale initiatieven wordt er voornamelijk gebruik gemaakt van elkaars netwerk.

“We zijn onderdeel van het European Climate Pact waardoor we makkelijk in contact komen met andere organisaties”

De manier waarop initiatieven op nationaal en lokaal niveau samenwerken verschilt van elkaar. Het is soms een hele andere manier van samenwerken met een ander doel. Op nationaal niveau is vaak een sprake van meeliften op wat de andere al mee bezig is, te assisteren met eigen expertise, om zo de beste invloed uit te oefenen op grote evenementen, bijvoorbeeld de COP. Op lokaal niveau is het meer de capaciteiten gebruiken van een andere organisatie, zoals meedoen aan elkaars activiteiten en elkaar promoten.

Knelpunten

Samenwerking wordt veel als goed ervaren maar er lijkt soms ook een soort **concurrentiestrijd** te zijn. Deze wordt soms gevoed door de overheid. Bijvoorbeeld wanneer er maar één organisatie aan tafel wordt gevraagd. Mogelijk is binnen het ministerie ook niet helemaal duidelijk welk initiatief het beste kan worden gevraagd voor welk onderwerp.

“Ik heb soms het gevoel dat er een gevoel van rivaliteit is, terwijl we net zo goed samen kunnen werken en onze krachten kunnen bundelen.”

“De macht ligt bij de overheid. Het is snel dat er maar gelimiteerd aantal groepen worden uitgenodigd om structureel in gesprek te gaan of bijvoorbeeld bij evenementen te zijn. Dan is het zo van “we nodigen maar één groepje jongeren uit”, dus dan is het heel snel “ze moeten ons leuker vinden dan de andere want anders worden wij niet meer uitgenodigd”, dus je gunt elkaar wel heel veel maar op hetzelfde moment ben je er heel erg bewust dat die ruimte er niet is.”

Daarnaast is soms het **bereiken van elkaar een uitdaging**. Aangegeven wordt dat het fijner zou zijn om sneller te kunnen schakelen dan vaak lukt. Wat dit vooral lastig maakt is dat het moeilijk is om lijntjes kort te houden doordat er veel doorwisseling is in actieve leden, waardoor er steeds weer opnieuw contact met elkaar gemaakt moet worden. Er wordt ook **niet altijd even goed met elkaar afgestemd**. Zo plannen organisaties acties en evenementen soms op dezelfde momenten.

“Communicatie zou soms nog wel wat beter kunnen: soms is het bereiken van elkaar...is een uitdaging. Achter bepaalde dingen zijn er gewoon wat haast en dan denk je ja, als ik dan nu even gewoon snel antwoord krijg...”

“Ik denk wel eens dat je dingen op elkaar kan afstemmen, want we hebben de laatst, heel concreet, een congres en dan op hetzelfde dag heeft [naam initiatief] een protest georganiseerd. Dat is niet handig want je moet elkaar empoweren zeg maar, je moet doe community laten zien, al die kleuren laten zien. Dus dat is wel...dat vind ik wel jammer, dat je langs elkaar heen plant.”

Succesfactoren

Wat helpend is voor de samenwerking is dat er wel sprake is van **kruisbestuiving**; er vindt veel uitwisseling van leden plaats tussen de verschillende klimaatorganisaties. Deze leden nemen hun kennis en contacten mee, waardoor het algemene klimaatnetwerk en zijn expertise uitbreidt.

“Ik denk dat die kruisbestuiving die komt doordat mensen heel erg van organisaties wisselen, of tegelijk bij organisaties zitten, wel veel kans biedt omdat je heel erg perspectieven van elkaar een soort van kunt overbrengen. Hierdoor kun je ook een beetje het ijs laten dooien rond de organisaties en toch de banden wat dichter bij elkaar brengt; kan zeggen van “oh zo hebben we het hier daar gedaan, oh wat interessant we zouden dat hier zo kunnen doen”.

Daarnaast is er ook de **wil om elkaar te helpen**, want de meeste jongereninitiatieven zitten met dezelfde problemen (het bereiken van mensen buiten de bubbel, toegang tot beleid, etc.). Wat ook positief is in de samenwerkingen tussen de initiatieven is dat ze **verschillende delen van de macht bevragen**. Hierin vullen ze elkaar dus aan.

“Dat we echt wel goed gecoördineerd samenwerken en dat we ook verschillende delen van de macht bevragen hè. Dus je hebt [naam initiatief] die heel parlementair, dus met de minister gaan praten altijd. Je hebt dan een [naam initiatief], die gaat vaker de straat op, die gaat vaak van extern geluid oefenen. Nou wij zitten daar in het midden, dus wij richten ons op het Parlementaire fracties daarop gaan lobbyen en de andere keer richting een actie.”

Er heerst ook **veel positiviteit over het intergenerationeel samenwerken**. Jongeren en volwassenen kunnen veel van elkaar leren; jongeren kunnen leren van de volwassenen hun ervaring en ouderen weer van de frisse blik van jongeren.

“Elkaar helpen dat gaat altijd heel goed, want vaak hebben zij ook gewoon veel meer ervaring, want ze zijn een organisatie bestaande uit oudere mensen. Wij zijn ook best nieuw dus daar kunnen we ook veel van hun leren. Zij ook weer van ons, want wij zijn jongeren...een nieuw perspectief, dat soort dingen. Ja, dus dat gaat vaak altijd heel goed.”

Tips en aanbevelingen van de jongeren

- **Een jongerenmanifest tekenen met alle jongerenorganisaties** (die iets met klimaat doen) waarin je echt de agenda zet, want dan heb je een gezamenlijk doel.

“Gewoon afspraken maken met dit is de agenda bij onze komende 10 jaar van inzet bijvoorbeeld en dat je super ambitieus doelen stelt die ook in alle politieke programma's komen, die in alle klimaat protesten worden genoemd en dat je echt de agenda zet op die manier.”

- Proberen **agenda's meer op elkaar af te stemmen**. Dus niet op dezelfde dagen evenementen organiseren, zodat je juist elkaar kunt empoweren en de community kunt laten zien.

- **Kortere lijntjes tussen verschillende organisaties** creëren, zodat communiceren sneller en soepelere kan verlopen. Bijvoorbeeld door mensen binnen de organisaties daar verantwoordelijk voor te stellen.

3.5 Invloed uitoefenen

Wat betreft de invloed van jongeren op het klimaatbeleid, geven jongeren aan het idee te hebben dat hier verandering in begint te komen. In de interviews wordt nadruk gelegd op **duidelijke verbeteringen in vergelijking met een paar jaar geleden**. Zo wordt er vandaag de dag meer dialoog gevoerd en worden jongeren steeds vaker uitgenodigd om mee te denken over, en soms zelfs mee te schrijven aan, het klimaatbeleid. Echter wordt uit de interviews ook duidelijk dat er **nog grote stappen gemaakt moeten worden**. Jongeren hebben het gevoel dat er in de praktijk (nog te) weinig met hun input wordt gedaan en voelen zich niet altijd serieus genomen. Er wordt veel gesproken over de trend om jongeren uit te nodigen voor de 'leuk', als 'extraatje'.

“Wat opvalt is dat er wel steeds meer ruimte komt voor jongeren hun input, maar dat je heel vaak moet bewijzen dat je er mag zijn, omdat je heel wordt neergezet van “oh kijk we hebben een jongeren gevraagd wat leuk” en dat er daarna niks mee gedaan wordt omdat je er een beetje buiten gezet wordt.”

“Dat je alleen maar aan tafel gevraagd wordt om maar te kunnen zeggen achteraf “we hebben de jongeren gesproken” en dat je dan zo'n aai over je bol krijgt.”

Er zijn echter ook voorbeelden waarin jongeren zich in het contact met professionals als gelijkwaardige behandeld en serieus genomen voelden. Daarnaast geven jongeren aan dat de trend rondom jongerenparticipatie ook zijn voordelen heeft. Ondanks ze misschien niet altijd serieus genomen worden, geeft het ze een podium om hun stem te laten horen.

“Het is best wel een hype onder politici, en andere ambtenaren, om aan jongerenparticipatie te doen. Vaak worden we uitgenodigd als token, van “oh, dan hebben we toch jongeren uitgenodigd” en dat voelen we altijd van 100 km afstand aan, maar dan komen we met een manier om gehoord te worden. Dus dan maken we er een ludieke actie van of slaan we onze vuist op tafel om wel gehoord te worden. Want in tokenism gaan we niet mee.”

Een voorbeeld van een geïnterviewde laat zien dat het niet serieus worden genomen van jongeren soms ook in hun voordeel kan werken, en zelfs als een strategie kan worden gebruikt:

“Er gaan heel veel deuren automatisch open omdat je jongere bent. Niemand is bang om met jongeren te lobbyen, want “de jongeren zijn toch dom en ze kunnen toch niks, toch?” En dan opeens leggen wij een strategie op tafel waar ze van schrikken, dus dat is onze strategie: We doen alsof we dom zijn en naïef te zijn, “we zijn maar jongeren”, maar stiekem hebben we best een goede strategie en best wel een verhaal.”

In sommige gevallen worden jongeren wel gehoord binnen de politieke maar lijkt **de politiek jongeren niet echt als jongere te willen accepteren**. Jongeren voelen een druk om zich als professionals te gedragen; zo is het spreken van de beleidstaal belangrijk om invloed op beleid te hebben, en er heerst een gevoel dat jongeren geen jongeren mogen zijn aan tafel. Ook binnen de initiatieven lijkt de focus soms zo op de politiek te liggen dat het jongerenperspectief wordt vergeten.

“Vertegenwoordigen wij ons naar de politiek of vertegenwoordigen wij jongeren en moeten wij naar hun informeren?”...dat ze dan toch zeggen van “maar die [politici] zijn belangrijk” en dat je ziet dat dan toch heel veel van wat er wordt gedaan op de politiek is gericht en de jongeren dan nog best wel snel vergeten worden.”

Sommige jongeren **vragen zich af of het klimaatbeleid vast zit** en of er wel voldoende ingang is om inspraak te hebben. Andere **vragen zich af of het eigenlijk wat uitmaakt of jongeren invloed hebben**, of niet, omdat zij de overheid niet doortastend genoeg vinden om het door te voeren.

“Ik denk dat de politiek nu in het algemeen politiek vrij slapjes is, er gebeurt net niks voor m’n gevoel. Ook al zouden jongeren invloed hebben dan vraag ik me af in hoeverre dat echt nut heeft en wordt doorgevoerd, omdat het kabinet dat voor m’n gevoel zelf niet echt doet. Ik denk economische belangen wegen vaak denk ik te zwaar, denk dat dat vooral het geval is.”

Knelpunten

Wat het lastig maakt voor kleine initiatieven om invloed uit te oefenen is dat **de politiek alleen oog lijkt te hebben voor de grote landelijke organisaties**. Veel kleinere organisaties, vooral regionale, worden niet gehoord.

“Ik merk ook wel dan dat er heel erg wordt geluisterd naar alleen de grote organisaties, wat ik aan de ene kant heel goed begrijp, maar soms is het denk ik ook fijn voor die kleinere organisaties die ook zo hun best doen om ook een keertje gehoord te worden.”

Verschillende jongereninitiatieven kunnen minder invloed uitoefenen dan ze willen. Dit komt bijvoorbeeld doordat ze **weinig geld** hebben, waardoor het moeilijker is om dingen te organiseren en leden aan hen te binden. Daarnaast zijn er binnen de **initiatieven veel wisselingen van mensen en hierdoor ook van kennis**, waardoor het moeilijk is om bepaalde acties consequent in stand te houden is. Jongeren geven ook aan dat initiatieven wel van de grond komen maar dat het soms **moeilijk is om deelnemers voor evenementen te werven**. Verklaard wordt dat mensen gewoon moe zijn van jarenlang heel veel doen en dan niet echt iets zien veranderen.

Er wordt ook gedeeld dat **de overheid jongeren echt wel willen betrekken, maar ze niet weten hoe**.

“Ik denk dat bijna elk ministerie wel iets van jongerenparticipatie wil hebben maar niet zo goed weet hoe.”

Succesfactoren

Naast knelpunten zijn er ook succesverhalen rondom invloed gedeeld. Een jongere vertelt over hoe ze met hun initiatief aan tafel mochten met een team van de gemeente en provincie en **in de eerste fase** van de ontwikkeling van klimaatadaptatiebeleid mee mochten denken.

“Ja, ik heb wel het idee dat ze heel erg aan het luisteren waren en stonden ook heel erg open voor de ideeën die we hadden.”

Samenwerking met het ministerie wordt als fijn ervaren. Het gaat hier vooral om een uitwisseling van kennis, waarin het ministerie de jongerenorganisaties ook wel echt weet te vinden. Voordelen van **nauwe samenwerking** met het ministerie is dat je als jongerenorganisatie meer zicht hebt op wat er met je input gebeurt.

“Is heel fijn om zo dicht bij te staan, zodat je weet dat wat je gaat produceren ook op de goede plek terecht komt dus het is een hele directe manier van aan tafel zitten met de beleidsvoerders.”

Door sommige landelijke organisaties, die samenwerkingen hebben met verschillende gemeentes/provincies, wordt opgemerkt dat het regio specifiek is hoeveel invloed er kan worden uitgeoefend op het beleid. Ook ervaren zij daarin verschillen in toegang die ze hebben tot beleid en in hoeverre ze mee kunnen schrijven aan klimaatbeleid. Dit heeft o.a. te maken met hun eigen netwerk/lijntje met de gemeente en het ambtelijk apparaat.

“Nou in Groningen en in Brabant is de invloed groot, want je merkt dat regels overgenomen worden in akkoorden, in Limburg kom je niet binnen als je niet politicus bent, en op andere plekken ligt het er een beetje tussen in; in Utrecht zijn ze gewoon heel erg belangen aan het afwegen, bijvoorbeeld. Hier word je input meegenomen, maar niet letterlijk opgeschreven...”

Verder wordt verteld dat invloed van jongeren veelal gewenst en belangrijk wordt gevonden, maar wel zolang ze zich aan de **culturele regeltjes** (beleidscultuur) houden.

Tips en aanbevelingen van de jongeren

Voor de overheid/politiek:

- **Jongeren ruimte/podium geven om hun stem te laten horen;** meer in gesprek gaan met jongeren, vragen aan jongeren wat zij ervan denken en daarnaar luisteren. Vooral van belang dat dit **meer op gemeente en provinciaal niveau** wordt gedaan, zodat dichterbij huis de participatie op klimaat ook goed georganiseerd is. Dit wordt nog lang niet in alle regio's van het land goed georganiseerd. Heb hierbij waardering voor jongeren hun passie, enthousiasme, en ideeën, ongeacht hun kennis in het veld.

“Ik denk dat ze het gewoon niet door hebben dat jongeren al best wel wat kan en weten. Want het is voor jongeren ook gewoon lastig om in zulke structuren te komen en je mond open te trekken. Dat

is...denk je wel ook soms van "ik zal wel gek zijn, ik zeg gewoon niks" weet je wel, zoiets. Terwijl, als je meer de ruimte krijgt om meer te zeggen, dingen te doen, dan kan je dat wel omslaan."

"Overheid zou bijvoorbeeld vragenlijsten naar jongeren kunnen sturen en dan horen wat zij belangrijk vinden in wat er gebeurt in de politiek en daar zouden ze dan ook naar kunnen luisteren."

- **De aandacht moet meer verdeeld worden onder verschillende organisaties**, dus niet alleen de grootste namen aan het woord.
- Jongeren zouden in alle stadia van besluitvorming betrokken moeten worden door **jongeren structureler mee te nemen**, in bijvoorbeeld burgerberaden of jongeren kansen geven bij ministeries te werken (meer talent trajecten opzetten).
- **Ideeën van jongeren meer doorvoeren in beleid en praktijk**; jongeren zouden dingen uit de klimaatagenda graag aangepakt of doorgevoerd zien in de wet. In ieder geval van belang iets te doen met de ideeën van jongeren en ze samen goed uit te werken in beleid. Terugkoppeling naar jongeren moet vervolgens niet vergeten te worden. Dit is nu nog wel vaak het geval.
"Niet dat het is van we gaan het uitstellen naar 5 jaar, ik denk dat we met klimaat helemaal geen tijd meer hebben omdat allemaal uit te stellen en 10 keer te bespreken, dat moet gewoon zwart of wit staan en gedaan worden."
- **Jongeren behandelen als jongere**. Jongeren moeten erkend worden als jongeren en niet als de facto ambtenaren of volksvertegenwoordigers. Je moet ze steun bieden, het jongerenperspectief in zijn waarden laten en gewoon vriendelijk zijn.
"Ik bedoel het blijven wel jongeren en zo mag je ze dan best wel behandelen. Ik denk het belangrijk is om jongeren in hun waarde te laten op die manier, om het leuk te houden"
- **Toegang tot informatie moet structureler en in begrijpelijke taal** en voor iedereen transparant en toegankelijk.
"Beleid is te complex. Dus als jij beleid maakt en het raakt jongeren, dan kun je niet zeggen, ja, maar jullie begrijpen het toch niet. Dan moet je het uitleggen waarom je dingen doet en als je dat structureel niet doet en je geeft geen uitleg bij en je laat een bepaalde groep in pijn zitten. Ja, dan is het logisch dat mensen afhaken."
- Veel meer **burgers onderwijzen over klimaat**, zodat er meer algemene bewustwording is over klimaatverandering onder alle burgers, jong en oud. Duidelijk overbrengen naar mensen wat er gedaan wordt en speelt in het klimaat, zodat ze zich er ook betrokken bij voelen. Hierbij is een belangrijke rol voor het onderwijs weggelegd (zie ook tips en aanbevelingen in hoofdstuk 3.3)
"Ik denk dat het allerbelangrijkste is dat er genoeg informatie wordt verstrekt. Dus dat jongeren de kans krijgen om over deze onderwerpen te leren als ze daar behoefte aan hebben en dat er wel op scholen informatie wordt verspreid over het belang ervan. Ook informatie over hoe belangrijk het zo langzamerhand in de politiek geworden is."

Voor jongereninitiatieven en organisaties die samenwerken met jongeren(organisaties):

- Zorg bij doorstroom van mensen voor **een goede overdracht** zodat kennis en contacten binnen de organisatie blijven. Zet bijvoorbeeld kennis van vorige jaren op een OneDrive en houd nauw contact met oud-(bestuurs)leden.
- Daarnaast mag er ook wel **geselecteerd** worden in waarin jongeren wel en niet worden betrokken. Voorzichtig zijn in welke verantwoordelijkheid je jongeren geeft en hoe je met jongeren praat.
- Voor de jongerenorganisaties is de functie weggelegd om **jongeren de links en tools aan te reiken** om invloed op de politiek uit te oefenen die ze zelf missen.

“Wij hebben gemerkt dat jongeren wel invloed willen hebben maar vaak niet weten hoe.”

3.6 Waar is hulp gewenst?

Aan jongeren is gevraagd waar het initiatief waarvoor zij zich inzetten hulp bij kan gebruiken. Waar de één sterk behoefte heeft aan financiële middelen om activiteiten van de grond te krijgen, heeft de ander genoeg geld maar niet de capaciteit (leden, netwerk) om er iets mee te doen. Uit de interviews blijkt dat er **de grootste behoefte is aan hulp rondom financiën, netwerk, werving, en kennisoverdracht (training)**. Opvallend is dat behoefte aan hulp in het vergroten van diversiteit, via kennis (over de doelgroep) en netwerkuitbreiding, iets is dat wordt gedeeld door vrijwel alle initiatieven.

Financiën

Het grootste deel van de geïnterviewden geeft aan dat hulp rondom financiën erg welkom is. Ze zouden hierbij graag hulp krijgen bij het aanvragen van subsidies of andere potjes. Veel organisaties lopen ertegenaan nergens geld vandaan te kunnen halen. Hierdoor is het **lastig om acties op te zetten** en kunnen **reiskosten of de inzet van vrijwilligers niet worden vergoed**. Dit maakt dat het moeilijker is om de binding te krijgen onder de leden en te zorgen dat mensen zich structureel kunnen inzetten. De **behoefte aan financiële hulp om leden te vergoeden** is iets wat vaker terugkomt in de interviews. Vrijwel alle jongerenorganisaties bestaan uit vrijwilligers, dit terwijl jongeren het financieel al erg lastig hebben en erg druk zijn met school en bijbaantjes.

“Als het mogelijk is binnen de organisatie meer vergoedingen te geven. Er zijn dan mensen die wel een uurtje minder zouden werken bij hun bijbaan, om zich in te zetten voor het activisme, alleen die doen dat dan niet omdat ze dan te weinig geld verdienen.”

Er zijn ook initiatieven voor wie financiën geen probleem zijn. Zij geven aan dat geld welkom is, maar dat ze het niet zo zeer nodig hebben. Zij zouden het graag doorgeven aan andere organisaties die het meer nodig hebben. Sommige initiatieven geven aan dat zij juist veel geld hebben, maar geen capaciteit om dit in te zetten. Hulp zou daarom ook ingezet kunnen worden op de **coördinatie** van het beter verdelen van geld en capaciteiten tussen de initiatieven.

“We hebben genoeg geld, daar ligt het echt niet aan. We zitten letterlijk op een zak geld en weten niet hoe het uitgeven, omdat we hebben geen mensen om dingen te organiseren.”

Netwerk

In de interviews wordt ook veel gesproken over de behoefte aan hulp in het vergroten van netwerk en bereik. De jongeren geven aan **meer connecties en contacten te kunnen gebruiken**.

“Netwerk, want dit gaat nu nog erg informeel, toevallig kennen we mensen van [verschillende organisaties worden genoemd]. Dus ja, netwerk met meer jongeren is handig.”

“Netwerk is wel fijn als het gaat over bijvoorbeeld...Als jullie mensen kennen in de regio's die graag meer willen doen. Ja, dat is altijd welkom contacten.”

Volgens de jongeren kunnen de initiatieven ook hulp gebruiken **voor meer naamsbekendheid** binnen de juiste netwerken.

“Van heel veel evenementen hoor je alleen als naamsbekendheid hebt en het duurt best lang omdat op te bouwen. [Benoemt een grotere organisatie] heeft bijvoorbeeld geluk dat de afgelopen 2 jaar eigenlijk iedereen hun wel weet te vinden, en dus voor heel veel grote politieke evenementen en sessies worden ze wel uitgenodigd, maar heel veel andere organisaties niet, waardoor hun invloed heel erg beperkt is.”

Hulp vanuit **de gemeentes** zou ook welkom zijn, zij zou haar netwerk meer moet gebruiken om de jongerenklimaatorganisaties te helpen aan een platform.

‘Moet actiever mee worden genomen vanuit de provincie, gemeente van “goh we hebben deze fanatieke jongeren die is hier mee bezig zijn, dit willen we verder verspreiden”, want die hebben vaak toch een best groot netwerk want die organiseren zelf dingen.’

Werving

Het vergroten van het bereik staat erg in verbinding met werving van nieuwe leden. Vooral het werven buiten de ‘bubbel’, en dus het **vergroten van de diversiteit** binnen de organisatie, is iets waar veel initiatieven aangeven hulp bij te kunnen gebruiken.

“Ik denk, als ik even kijk naar de grootste uitdagingen van [naam organisatie], dus met name denk ik dat ze het echt op het betrekken van ongerepresenteerde groepen binnen de samenleving en als er daar training of tools voor zou kunnen zijn, zou dat heel handig zijn.”

“Wij zouden baat kunnen hebben bij advies van een expert op het gebied van communicatie, marketing en het werven van leden.”

Daarnaast wordt ook het werven van **deelnemers voor evenementen** benoemd. Aangegeven wordt dat het werven van deelnemers voor activiteiten en staking erg lastig gaat.

Kennisoverdracht

Er is ook een behoefte aan kennisoverdracht en training vanuit de organisaties. Hier gaat het zowel over **kennis over bepaalde processen** (fondsen aanvragen), **overheid gerelateerde zaken** (o.a. beleidstaal, toegang tot informatie) **of kennis over een bepaalde doelgroep** (mbo-studenten). Er wordt hier benoemd dat kennisoverdracht of trainingen van kenners op specifieke gebieden gewenst zou zijn. Er lijkt hier een belangrijke rol voor de ervaren volwassenen weggelegd.

“Ervaringsdeskundigen die komen praten, en dat er wordt meegekeken over hoe jij je communicatie naar buiten doet, hoe jij werving van leden doet, bijvoorbeeld. Dat zou heel fijn zijn.”

4 Verslag reviewmiddag

Op 28 november 2022 heeft er een review middag plaatsgevonden die werd gefaciliteerd door Stichting Alexander, met als doel de eerste bevindingen te interpreteren met de doelgroep en professionals uit het veld. Aanwezig waren 10 jongeren, 1 professional uit het onderwijs en 5 werknemers van Save the Children. Tijdens deze review middag hebben we de eerste resultaten van het onderzoek gepresenteerd en is besproken wat de deelnemers hierin herkennen en waar hun eigen ervaringen/perspectieven nog tot aanvulling kunnen dienen. Verder hebben zij tips en aanbevelingen die al gegeven waren tijdens de interviews aangevuld. De invulling van de review middag was als volgt: eerst is er middels een PowerPoint een klassikale presentatie gehouden waarin zowel het onderzoeksproces kort is toegelicht, als de thema's waaronder de voorlopige resultaten kunnen worden samengevat. Deze inhoudelijke thema's zijn samenwerking, invloed, diversiteit & inclusie, onderwijs, generatiekloof, randvoorwaarden om mee te (blijven) doen, en hulp. Vervolgens hebben we aan 2 verschillende tafels over de thema's gesproken. Er zijn twee rondes van 45 minuten gehouden. Tijdens de eerste ronde lag de focus op wat de uitkomsten voor de deelnemers zeggen en betekenen en in de tweede ronde op het geven van tips en adviezen. De deelnemers hadden de mogelijkheid om van tafel te wisselen om zo over elk onderwerp hun gedachten en ideeën te kunnen delen. Tenslotte hebben wij samen teruggekoppeld naar de belangrijkste bevindingen van deze review middag.

Dit is wat de deelnemers zeggen over de verschillende thema's

Samenwerken

- Samenwerking is heel hard nodig, want de organisaties hebben samen één doel. *“Het voelt ergens een beetje gek dat er zoveel verschillende jongerenorganisaties zijn met eigenlijk allemaal hetzelfde doel.”* Alleen door krachten te bundelen kan er een zo groot mogelijke invloed worden uitgeoefend.
- Echter heerst er wel echt een bubbel; *“Jongerenparticipatie is hoog, maar alleen bij wie het onderwerp al speelt.”* Er is een bubbel van organisaties die zich samen inzetten en dus een gebrek aan diversiteit.
- Ook zorgt de politiek voor verdeel en heers. *“De tweede kamer bepaalt wie wel of niet gehoord wordt.”*
- Er ontbreekt centrale coördinatie, een soort platform, en structuur.
- Deelnemers bespraken ook thema's die indirect gelinkt zijn aan klimaat; solidariteit rondom armoede, klassenongelijkheid, kansenongelijkheid en klimaatonrechtvaardigheid.

Invloed

- Enerzijds worden jongeren steeds meer door de overheid uitgenodigd. Anderzijds is de vraag of er garantie is dat er ook daadwerkelijk iets met hun informatie gedaan wordt.
- Geïstitutionaliseerde invloed ontbreekt en de overheid moet een actievere rol gaan aannemen in het ophalen van de input van de jongeren.
- Er moet meer worden gefocust op directe invloed; hiervoor moeten jongeren een actievere rol gaan spelen en het curriculum moet worden aangepast zodat jongeren meer leren over duurzaamheid en klimaatverandering.
- Een punt van aandacht is het meekrijgen van alle niveaus; *“Duurzaamheid moet worden geïntegreerd op alle niveaus van de samenleving.”*
- Om meer invloed te krijgen moet er druk worden uitgeoefend op de samenleving en de politiek. Hierin staat centraal de benadrukking van de urgentie van het probleem en het creëren van intrinsieke motivatie om systematische verandering op gang te brengen.
- Om invloed van jongeren te vergroten zijn overkoepelende organisaties zoals het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) goede initiatieven.

Diversiteit & inclusie

- Diversiteit & inclusie is een lastig onderwerp. Het is iets waar de jongerenorganisaties tegen aan lopen. *“Hoe betrekken we zowel een zo groot mogelijke groep als zo divers mogelijke groep?”* Er is een duidelijke bubbel wat betreft de jongeren klimaatbeweging (wit, hoogopgeleid).
- Het probleem speelt vooral bij HBO/WO. Tot nu toe weinig urgentie bij MBO/VMBO. Vraag is: hoe krijgen we Mbo'ers/Vmbo'ers mee? Besproken wordt: vereenvoudigde info maken, minder beleidswerk, weg van uni-focus, het belang van duurzame zorg, installateurs en loodgieters.
- Toch werd er ook besproken dat Mbo'ers wel degelijk bezig zijn met verduurzaming, maar dan vaak op een praktische manier die direct in hun werk kan worden toegepast.
- Soms voelt de klimaatbeweging best elitair en daarmee ontoegankelijk, vooral qua voorkennis
- Ook bubbel van organisaties die invloed hebben: grote lobbyisten komen het verst, maar kleine organisaties hebben ook effect/doen ook mee “aan het spel”.
- Stem van Caraïbische jongeren moet ook worden vertegenwoordigd in Nederlands klimaatbeleid, want zij horen ook bij Nederland. Daarnaast is het ook van belang om perspectieven van het buitenland te vertegenwoordigen, want de klimaatcrisis is wereldwijd.

- Het is iedereens probleem, maar Westerse landen hebben de middelen en de welvaart om het op te lossen; het is ook onze plicht om het op te lossen.
- Grootste inspraak ligt nu bij de generatie voor ons, die de meeste problemen heeft veroorzaakt en het minst er nog aan kan (of wil) doen.

Onderwijs

- Er zijn veel kansen binnen de scholen. Via het onderwijs kunnen alle bevolkingsgroepen worden bereikt, op deze manier kan de “bubbel” die heerst binnen de jongerenklimaatparticipatie worden doorbroken. Verder liggen er kansen vanuit burgerschap.
- Echter er zijn ook belemmeringen. Het onderwijs is verouderd: opdrachten zijn te lineair voor de complexe problematiek van de klimaatcrisis. Door zijn complexiteit is klimaat niet zo simpel op te nemen in huidig examen materiaal, het Parijs Akkoord wordt bijvoorbeeld niet besproken. Dit vraagt om samenwerking tussen verschillende vakken, vaardigheden en een waardering voor alternatieve uitvoeringen van kennis (kunst, activisme, etc.).
- Opvallend is weinig relevante kennis bij leerlingen op het gebied van klimaat. De huidige informatieoverdracht is oppervlakkig en niet informatief genoeg. Klimaatverandering zou een verplicht onderwerp moeten worden dat op scholen wordt geleerd, in connectie met vakgebied. Eventueel zou dit hoge werkdruk kunnen verminderen voor actieve jongeren.
- Er is behoefte aan een handelsperspectief: meer ruimte voor emoties en optimisme bieden.
- Het is makkelijk om hoop te verliezen en daarom ook belangrijk om groepen te vinden voor steun. Er werd ook gedeeld dat er behoefte is naar meer psychologische hulp.
- Alternatieve schoolsystemen bieden de mogelijkheid om in aanraking te komen met persoonlijke interesses, waaronder klimaat. Daar kan je leren over je talent, je interesse en hoe je kan leren, en er is meer ruimte voor klimaatonderwijs.

Generatiekloof

- Jongeren ervaren verschillende reacties van (oudere) generaties: “dan ben ik toch al dood”, “het is goed maar ik vind andere dinge leuker”, “zo goed dat je er op zo’n jonge leeftijd al mee bezig bent”. Maar ook een dubbelzijdig verwachtingen: “je bent een kind dus je weet niks dus bemoei je er niet mee” en “als je niet alles perfect weet is dat een ramp”. Jongeren ervaren ook dat mensen niet naar hen willen luisteren - "want je bent een jongere dus je weet niet hoe de wereld/maatschappij in elkaar zit"

- Deelnemers merken een groot verschil tussen generaties qua belangstelling voor het onderwerp: oudere generaties vinden het minder belangrijk om over klimaatverandering te hebben en er iets over doen, jongeren zijn er meer mee bezig, maar het is niet voor iedereen het geval.
- Ouderen worden vaak als achterhaald gezien maar er ligt juist zoveel potentie in hun generatie (geld, tijd, connecties)
- Een jongere heeft voorbeelden van haar dagelijkse leven wat betreft welwillendheid om nieuwe informatie op te nemen. Maar ze ervaart toch heel veel 60-plussers die meedoen aan acties, bijvoorbeeld bij een actie van Greenpeace en Extinction Rebellion bij Schiphol.
- Er zijn heel veel ouderen die het steunen, niet per se één generatie. Heel veel volwassenen steunen 'ons' maar doen tegelijkertijd zelf niks. Een deelnemer benoemt dat de oudere generaties de klimaatcrisis "toch een beetje veroorzaakt, dan wisten jullie het misschien niet (over klimaatverandering), maar nu wel". Maar ze zien ook dat veel mensen het zien als "de verantwoordelijkheid van de jongeren"
- Een deelnemer werkt met een andere generatie voor long-termijn/denken projecten en merkt niet heel veel kloven, dankzij hun hoog betrokkenheid.
- Er ligt vooral een "macht" kloof tussen kinderen/jongeren en volwassenen dat tot een informatie kloof leidt met betrekking tot klimaat. Er is ook een kloof tussen kinderen en de Tweede Kamer.
- Een professional verteld dat hij het "superleuk" vindt om met jongeren te werken en dat er een verschil is tussen altijd met jongeren werken en als een *uitzondering* naar hen gaan. Al merkt hij wel een generatiekloof, toch wordt er veel meer op gelijke voet gepraat dan "vroeger".
- Daarnaast, het feit dat het anders was vroeger geeft hoop omdat we kunnen waarnemen dat we ook dingen hebben opgelost. De professional merkt dat jongeren niet altijd zien welke problemen zijn opgelost of welke stappen zijn gezet (oorlog -> opbouw, emancipatie LHBTQ+, emancipatie vrouwen, racisme, exclusiviteit) en dat dit inzicht ook hoop kan geven.

Randvoorwaarden

- Voor jongeren is er druk om alle informatie over een onderwerp te weten voordat je comfortabel voelt om mee te doen. Dat maakt het moeilijk omdat ze het gevoel krijgen dat je wel kan demonstreren, maar ook dat ze een expert moeten zijn om mee te praten.
- Dus vanuit de angst om als hypocriet te worden gezien is het soms moeilijk om mee te doen, omdat er sprake is van "je hebt een keer gevlogen", "goed genoeg zijn". Deze oordelen zijn niet per se binnen de klimaatbeweging zelf maar ook vooral vanuit mensen die buiten de groep staan omdat het wordt gebruikt om het vertrouwen in jouw als demonstrant in twijfel te zetten.

- Het is belangrijk om echt in aanraking te komen. In de woonplaats van een deelnemer zijn de meeste nooit uit de provincie geweest en is er minder bekendheid met het onderwerp, vooral als er een laagdrempelig manier is om mee te doen.
- Er is een strijd ten opzichte van academische instellingen: ze kijken alleen naar hun imago, in plaats van wat belangrijk is voor samenleving of omgeving (studenten/gemeente/provincies)
- Jongeren hebben ook tegenslagen ervaren, bijvoorbeeld: *"ze gingen ons (jongeren) aanvallen bij een inspraak"*. Er moet hulp zijn voor als jij dit ervaart.
- De professional noemde dat het moeilijk is om in contact te komen met jongeren voor een jongerenraad (bijv. voor professionele partijen die jongeren willen betrekken is het lastig om de juiste jongeren te vinden). Via bestaande organisaties kom je al bij jongeren die vaak al heel erg druk zijn (die al bezig zijn en dit als extra doen).
- Het is belangrijk dat jongerenparticipatie de norm wordt. Dat het een vast onderdeel is van besluitvorming en we moeten nadenken over facilitering en actief jongeren ook deels de agenda bepalen in plaats van alleen meepraten over agenda.
- Jongeren ervaren ook drukte en stress, waarden (reis-)vergoeding, ruimte van school, combineren van alles en haat reacties. Hulp met omgaan met tegenslagen is nodig.

Dit zijn de tips en adviezen die jongeren hebben geven

Samenwerken:

- Jongerenorganisaties moeten structureel samen gaan zitten (zie als voorbeeld Bewegingsoverleg van de gezamenlijke klimaatbeweging)
- Er moet één gedeelde boodschap komen vanuit alle organisaties
- Verbind/verenging samen in één beweging met sterk gezicht
- Er moeten meer gezamenlijke acties komen waarbij echt fysiek wordt samen gewerkt
- Durf contact te leggen (koffiedates)
- Accepteren dat je niet de grootste hoeft te zijn

Invloed:

- Jongerenparticipatie moet een vast onderdeel worden van de bestuurscultuur/besluitvorming
- Beloftes moeten worden verankerd in wet of overheidsonderdeel (ook iets om als jongerenorganisaties samen voor te lobbyen)

- Samenwerking: niet praten maar doen
- Systematische verandering door duurzaamheid te integreren op alle niveaus van de samenleving
- Samenwerken met organisaties die al invloed hebben om zo meer invloed te kunnen uitoefenen

Diversiteit & inclusie:

- Vereenvoudigde informatie aanbieden om de bewustwording bij mensen die er nog niet zo diep in zitten te vergroten. Bijvoorbeeld het klimaatprobleem vertalen naar belevingswereld van kinderen die andere zorgen/prioriteiten hebben en wie de huidige jongeren klimaatbeweging niet weet te bereiken.
- School kan een belangrijke rol spelen in het bereiken van deze doelgroep, onder andere doormiddel van gastlessen, spreek hun/onze klare taal.
- Samenwerken met organisaties in de desbetreffende niche (JOB MBO, Onderwijs van Morgen, Decanennetwerk) om zo de doelgroep te bereiken.
- Organiseer activiteiten door het hele land heen om zo bewustwording te vergroten daar waar het nog minder leeft (voorbeeld van zo'n initiatief is "NJR fietstocht week")

Onderwijs:

- Het creëren van toolkits als model/blueprint over verduurzaming, dit kan andere scholen helpen die tegelijkertijd naar een meer duurzaam gebouw streven.
- Het onderwijssysteem moet veranderen zo dat er ruimte is voor klimaatonderwijs, ook bij 'reguliere' scholen.

Generatiekloof:

- Benadruk het belang van ouderenparticipatie, door bijvoorbeeld laagdrempelige acties creëren om ouderen in de klimaatbeweging te stimuleren.
- Focus op de overeenkomsten tussen generaties om samen naar een oplossing komen.
- Kennis delen, connecties maken, samenwerkingen (acties ect.) met verschillende leeftijdsgroepen.
- Bouw bruggen tussen bubbels door naar de overeenkomsten te zoeken.

Randvoorwaarden:

- Deel informatie over de regels in betrekking tot het demonstratierecht.

- Creëer een overzicht zo dat iedereen weet welke groepen bestaan. Nu is het moeilijk om scholieren te betrekken, maar ook vice-versa.
- Het moet makkelijker zijn om mee te doen, meer en betere informatie, meer invloed op de beslissingen over het klimaat (vooral voor jongeren).
- Decentraliseren van de Randstad is belangrijk zowel voor de locaties van gesprekken en jeugdorganisaties zelf. Als aanvulling maakt hulp bij OV-kosten het meer toegankelijk als het ver weg is.
- Maak het toegankelijk door leven te blazen in buurtcentrums voor accommoderend/info, of een fonds maken als de overheid jongeren wil betrekken.

Hulp:

- Creëer een kennisplatform met voorbeelden van succesvolle jongerenparticipatie voor overheidsorganisaties die niet weten hoe ze jongerenorganisaties betrekken, maar het wel graag willen.
- Bendruk wat de jongerenorganisatie waardevol maakt om beter leden te behouden. Ook de mogelijkheid om vrijwilligers te vergoeden zou hierbij helpen.
- Kennisdeling over de beste manier om de gemeente te bereiken. Nu is de drempel hoog en is er vaak negatief communicatie van gemeente en politie. Goed om te weten hoe met deze haat om te gaan, zo wel online als haat in het algemeen.

5 Conclusies

In dit onderzoek hebben jongeren die zich inzetten voor het klimaat(beleid) hun ervaringen daarover gedeeld. Ook delen zij meer over de initiatieven waar zij zich voor inzetten. Er wordt een breed palet aan percepties, motivaties en meningen weergegeven in deze rapportage. Tevens laat dit onderzoek zien waar jongeren tegenaan lopen als het gaat om invloed kunnen uitoefenen op klimaat(beleid) en wat er nodig is om invloed van jongeren op klimaat te vergroten en versterken.

Verschillende initiatieven:

De jongeren die hebben deelgenomen aan dit onderzoek en zich inzetten voor klimaat(beleid) doen dat voor zeer uiteenlopende initiatieven van verschillende grootte, dit verschilt van 5 leden tot aan meer dan 100 leden. Ook is de organisatiestructuur zeer divers; centraal georganiseerd, lokale groepen, dynamische rollen of soms ook geen structuur. Daarnaast verschillen de thema's waar initiatieven zich op focussen, zo zijn sommigen uitsluitend op duurzaamheid en klimaat gefocust en anderen ook op andere thema's buiten klimaat. De schaal waarop initiatieven zich focussen verschilt, allen zijn gevestigd in Nederland, sommigen zijn landelijk actief, anderen provinciaal/gemeentelijk niveau, anderen ook internationaal en weer anderen bijvoorbeeld alleen op school. Ondersteuning voor de initiatieven komt van: samenwerkingsorganisaties, de gemeente/provincie, bedrijven of privé donaties, of subsidie van het ministerie.

Initiatieven verschillen naast grootte, structuur en focus(gebied) ook in aanpak (actievoeren, creëren bewustzijn, beïnvloeden politiek), thema's (onderwijs, klimaatrechtvaardigheid, klimaatadaptatie) en acties (demonstraties/protesten, afval rapen en wandel- en fietsacties, geven van trainingen en lezingen, schrijven van een actieagenda).

Motivatie jongeren:

Het is opvallend dat naast het belang van het onderwerp één van de grootste redenen om zich in te zetten voor klimaat voor jongeren is dat zij zich ernstig zorgen maken over de effecten van de klimaatverandering. Zij ervaren een sterk verantwoordelijkheidsgevoel, omdat het over hun toekomst gaat. Jongeren noemen frustratie te voelen over de huidige situatie, dit vormt voor hen een drijfveer. Daarnaast zijn jongeren geïrriteerd dat er niet genoeg gebeurt en de ernst van de situatie niet wordt ingezien.

Naast de wens iets te willen doen tegen klimaatverandering wordt er ook veel genoemd dat jongeren het heel leuk vinden om zich in te zetten en om zichzelf te omringen met mensen die dezelfde passie en interesse hebben. Zij zien daarnaast kansen voor zelfontwikkeling.

Ondanks dat jongeren het leuk vinden om bij initiatieven betrokken te zijn en zich in te zetten voor iets waar ze passie voor hebben, veel leren en nieuwe vrienden maken geeft het ook gevoelens van stress en verantwoordelijkheid. Er wordt van jongeren vaak verwacht dat zij een frisse unieke blik leveren. Daarnaast zijn jongeren ook druk met school en bijbaantjes waardoor deze (veelal volledig vrijwillige) inzet als veel ervaren kan worden. Toch noemen jongeren dat ze het fijn vinden dat jongereninitiatieven iets kunnen doen met hun zorgen.

Generatiekloof:

Jongeren stuiten tijdens hun inzet nog wel eens op een verschil van perceptie van de oudere generatie. Ook de betrokkenheid van de oudere generatie is erg verschillend, sommige ouderen stimuleren jongeren wel of zijn zelf ook actief. Jongeren hebben echter ook het gevoel dat er onbegrip is, zij spreken van een generatiekloof op het gebied van kennis, macht, opvattingen en belevingswereld, het belang van het onderwerp en verantwoordelijkheidsgevoel. Ook heerst er volgens jongeren soms een verkeerd beeld van protesterende jongeren. Echter wordt er ook genoemd dat jongeren en ouderen beide waardevolle kennis hebben (ervaring versus frisse blik). Door krachten te bundelen kan het beste klimaatbeleid worden gerealiseerd.

Diversiteit & inclusie:

Volgens jongeren is er nog veel winst te behalen in het bereiken van een zo groot en divers mogelijke groep jongeren. Het lukt nog niet altijd om een diverse groep jongeren te betrekken bij de initiatieven. Er wordt veel gesproken over een bubbel (veelal wit, wetenschappelijk opgeleid) van jongeren die actief zijn. Ook noemt men dat er een bubbel van organisaties is die invloed hebben, dit zijn vaak de grotere organisaties. Jongeren zien kansen in verbetering om initiatieven inclusiever en meer divers te laten zijn, zoals ook meer toegankelijk voor jongere jongeren, praktisch geschoolden en jongeren buiten de randstad.

Samenwerking tussen initiatieven:

Samenwerking tussen initiatieven gaat veelal goed, er is welwillendheid en veel organisaties werken ook al nauw en goed samen. Er ontbreekt hier nog wel een centrale coördinatie of een soort platform structuur. Een aantal van de jongeren zet zich in voor niet 1 maar meerdere klimaat initiatieven. Zij weten elkaar mede door deze overlap/ wisselingen tussen lidmaatschap goed te vinden. Samenwerking is ook heel hard nodig, aldus de jongeren, zij hebben gezamenlijk een doel en door hier samen voor te gaan is je invloed groter. Echter gebeurt dit nog vaak niet. Jongeren uiten de wens dat er nog beter wordt afgestemd en dat men elkaar nog beter weet te vinden. Ook noemen zij dat er soms een concurrentiestrijd wordt ervaren. De jongeren voelen dat dit deels wordt gevoed doordat de overheid bepaald wie er aan tafel komt te zitten.

Vooral kleinere organisaties voelen zich hier minder gehoord. Door vele wisselingen van jongeren, mede doordat het vaak op vrijwillige basis is, is duurzame samenwerking daarnaast soms lastig.

Invloed van jongeren:

Ondanks dat participatie is opgenomen in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind wordt dit op klimaat(beleid) door jongeren nog als zeer wisselend ervaren.¹ Sommige jongeren ervaren dat ze iets hebben kunnen veranderen of dat er naar ze wordt geluisterd, anderen vinden juist dat zij niet serieus genomen worden. Er lijkt wel een toename in het worden uitgenodigd, bijvoorbeeld bij de overheid, dit lijkt echter nog niet altijd even goed ingebouwd en verankerd. Ook is de vraag of er daadwerkelijk iets met de input van jongeren wordt gedaan. Er wordt daarnaast veel van jongeren verwacht om mee te kunnen komen in de beleids wereld, zij missen een bepaalde mate van laagdrempeligheid. Zij moeten de beleidstaal spreken en tegelijkertijd jongere zijn, maar ook weer niet te veel. Jongeren voelen deze druk en voelen zich ook erg bekeken. Er wordt verder gezegd dat de politiek vaak bepaalt wie/ welke initiatieven mee mogen denken en mee mogen doen. Er is een verschil te bemerken in hoeverre initiatieven zijn ingebed en nauwe contacten hebben met beleidsmakers. Het lijkt dat bepaalde initiatieven meestal worden gevonden en vele andere niet of veel minder als het gaat om klimaat(beleid). De professional deelt nog dat het soms lastig is in contact te komen met jongeren, jongeren van bestaande organisaties zijn vaak al erg druk. Er wordt door de professional ook het belang van participatie benadrukt en dat dit een vast onderdeel van besluitvorming zou moeten zijn en dat jongeren daarnaast ook (onderdelen van) de agenda zouden moeten bepalen in plaats van alleen meepraten.

Onderwijs:

Er worden ook kansen gezien voor meer directe invloed; bijvoorbeeld door het curriculum aan te passen zodat jongeren meer leren over duurzaamheid en klimaatverandering op school. Hierbij zijn er ook meteen kansen om een meer diverse groep te bereiken. Echter is het onderwijs ook verouderd en is er weinig ruimte om in aanraking te komen met klimaat binnen school. Verder noemen jongeren bijvoorbeeld dat invloed kan worden vergroot op het moment dat er meer druk wordt uitgeoefend op de samenleving en de politiek met daarbij nadruk op de urgentie van het probleem en het creëren intrinsieke motivatie om systematische verandering op gang te brengen.

¹ Momenteel is een nieuwe General Comment voor bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind in de maak, specifiek over klimaat: <https://www.kinderrechten.nl/vn-kinderrechtencomite-vraagt-mening-van-18-minners-over-kinderrechten-schone-leefomgeving-enklimaatverandering/>

Hulp:

Vrijwel alle jongeren geven aan open te staan voor extra hulp of ondersteuning voor het initiatief en/of voor zichzelf. Te denken valt aan: financiële hulp (of het helpen van vinden en aanvragen van de juiste middelen), netwerk, werving van nieuwe leden/jongeren, kennisoverdracht (bijvoorbeeld over omgaan met negatieve communicatie).

Jongeren hebben in hun tips en adviezen in de rapportage duidelijk beeld geschetst van hoe de invloed van jongeren op klimaat(beleid) kan worden vergroot in de bovengenoemde thema's en welke veranderingen verschillende betrokkenen kunnen doorvoeren om de invloed van jongeren op klimaat(beleid) te versterken.

5.1 Observaties onderzoekers

Het valt op dat jongeren erg **betrokken** zijn bij het onderwerp van dit onderzoek. Jongeren uitten gedurende interviews en tijdens de review middag dat ze het heel goed vinden dat naar dit onderwerp onderzoek wordt gedaan. Wij zien als onderzoekers dat zij graag willen bijdragen aan kennisontwikkeling. De drang om te proberen invloed uit te oefenen is opvallend groot, zelfs met tegenslagen en weinig ruimte of respons gaan jongeren veelal door. Ze benoemen haatreacties, zich schuldig voelen, ze lijken veel op hun schouders te nemen.

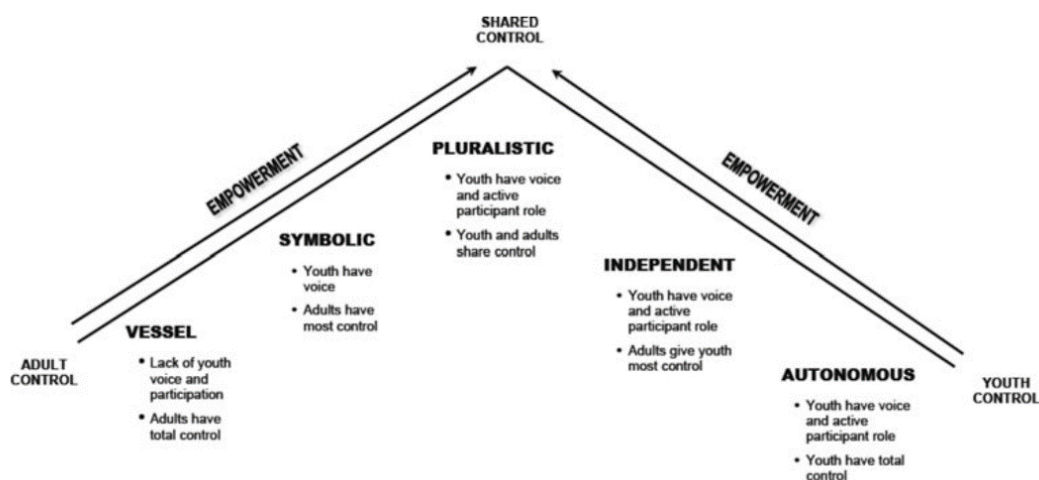
Jongeren spreken over **klimaatcrisis** in plaats van klimaatverandering, dit laat duidelijk zien hoe ernstig zij de huidige situatie zien en de zorgen die zij dragen over de huidige klimaatverandering. Opvallend hierin is dat de jongeren het gevoel lijken te hebben dat de **verantwoordelijkheid** rondom de klimaatcrisis in hun schoenen wordt geschoven door de oudere generatie; *"de verantwoordelijkheid van de jongeren."*

Jongeren zijn zich erg bewust van de **minderheidspositie** waarin zij zich bevinden binnen het klimaatbeleid en hun inspraak. Dit wordt duidelijk uit quotes zoals *"jongerenorganisaties, zij zijn de minderheden in de klimaatpolitiek."*

De betrokken jongere initiatieven zijn **kritisch en reflectief** op hun eigen werk; uit de interviews blijkt erkenning vanuit de organisaties voor eigen tekortkomingen (o.a. diversiteit, toegankelijkheid) en motivatie om hier iets aan te doen. Ook komen de jongeren zelf met tips & adviezen voor het beter functioneren van de organisatie waarbij zij zelf zijn betrokken, om op deze manier de invloed van de jongeren nog beter te vertegenwoordigen. Dit laat zien hoe zelfkritisch de jongeren zijn. De onderzoekers observeren veel interessante aanknopingspunten waar je als (jongeren)organisatie het **gesprek met jongeren over kunt aangaan** om op die manier (nog) meer voor elkaar te kunnen betekenen.

5.2 TYPE Typology

De focus van dit onderzoek lag op invloed van jeugd op klimaatbeleid. Een aanvullend perspectief is die van **empowerment**, in dit geval de mate waarin jongeren zich ontwikkelen door gelijkwaardige relaties met volwassenen aan te gaan (in het gezin, op school, in de wijk, in de buurt, etc; Benson et.al.,2007). Het 'TYPE Pyramide model' biedt hier handvatten voor. Binnen het TYPE Pyramide model worden 5 typen participatie onderscheiden, welke niet per se in een hiërarchische volgorde staan. De meest optimale situatie voor empowerment, volgens de auteurs, is één waarin volwassenen en jongeren samenwerken in het nemen van beslissingen en planning (pluralistic), en daarmee gebruik makend van elkaars sterktes (Wong et al. 2010). Als partners brengen jongeren creativiteit, de belevingswereld van jeugd en het vermogen om nieuwe ideeën uit te proberen mee, terwijl volwassenen ervaring, expertise in planning en evaluatie van het proces van het nemen van beslissingen en kennis over de lokale gemeenschap meebrengen (Libby et. al.,2005).

Op basis van wat de jongeren verteld hebben, laten de initiatieven die wij hebben gesproken zich vooral typeren vanuit de volgende twee karakteristieken:

1. **Autonoom:** actiegerichte clubjes jongeren die zelfstandig en met controle beslissingen maken en acties uitvoeren.
2. **Symbolic:** jongeren doen mee in door volwassenen geïnitieerde en gefaciliteerde structuren zoals formele adviesraden, waarin de agenda wordt bepaald door volwassenen en de daadwerkelijke de invloed van jongeren op beleid beperkt is.

Om tot echte empowerment te komen is samenwerking tussen volwassenen en jongeren nodig, waarin gebruik gemaakt kan worden van elkaars sterktes en zwaktes. Daar ligt misschien ook wel een sleutel om tot steviger invloed van jeugd op klimaatbeleid te komen.

Herenmarkt 93c
1013 EC Amsterdam
020-6263929
info@st-alexander.nl
st-alexander.nl